

Skola – Elev – Plan (SEP)

Ulrika Aspeflo

Denna kartläggning gäller vid frågeställning kring bristande måluppfyllelse, anpassad studiegång, ansökan till särskild undervisningsgrupp eller vid problematisk skolfrånvaro. Den skrivs med elevfokus och utifrån att skolan har ansvar för att förbättra skolsituationen för eleven, i samråd med såväl elev som dennes vårdnadshavare. Den psykosociala situationen utanför skolan kartläggs inte i någon närmare utsträckning i detta material, utan behöver kartläggas på annat sätt. Fokus ligger på att förstå bakomliggande svårigheter och samtidigt bygga på elevens styrkor och intressen för att kunna förändra skolsituationen. Inför kartläggningen finns följande grundantaganden:

Eleven har en svår skolsituation och är förmodligen i behov av återhämtning, kravanpassning, relationsbyggande insatser, strategier/redskap för stressreducering, ökad känsla av kontroll mm, samt behov av någon som kan vara språkrör till nätverket runt eleven.

Elevens och hans/hennes vårdnadshavares egna åsikter/synpunkter kring skolsituationen är självklara att ta med i sammanställningen.

Pedagogerna har behov av att få en samsyn kring elevens kunskapsnivå i de olika ämnena och en kartläggning som visar styrkor och svårigheter kring elevens kommunikativa förmåga, sociala färdigheter och social situation, exekutiva färdigheter, stressfaktorer och stresskänslighet, perception, intressen samt basala grundfunktioner.

Kunskapsförmedling och kunskapsutveckling till de pedagoger som arbetar med eleven i dagsläget eller kommer att ta emot eleven behöver ske utifrån en gemensamt överenskommen plan. Kunskapsförmedling till andra elever kan också vara aktuellt.

Nätverket runt eleven behöver få en samsyn kring vad som behöver göras för att stötta eleven och varandra. En Samordnad Individuell Plan (SIP) behöver ofta skrivas efter det att alla berörda parter har diskuterat och kommit överens kring insatser. SEP är skolans plan för eleven, och den kan bifogas/komplettera den SIP som görs.

Handledning/Instruktioner

Kartläggningen består av tre delar: en elevdel, en del för vårdnadshavare och en del för skolpersonalen. Därefter följer en sammanställning av den plan som kartläggningen mynnar ut i. Den kan ersätta eller komplettera det åtgärdsprogram man annars använder.

När det gäller **elevdelen** är det viktigt att eleven själv är delaktig i att förmedla sina upplevelser och önskemål. En del elever kan tycka att det är svårt att fylla i en kartläggning på egen hand och då är det bra att någon vuxen som eleven känner förtroende för kan sitta med och erbjuda sig att vara "sekreterare" om det behövs. Detta ger också möjlighet till att ställa följdfrågor vid oklarheter eller

att kunna förtydliga vad frågorna innebär. Det är viktigt att uppmuntra alla svar! Det finns inga rätt eller fel i denna kartläggning utan alla åsikter och känslor är tillåtna och önskvärda! Om vissa frågor/delar känns svåra eller inte aktuella för eleven så hoppar man bara över dessa och fyller i det som är relevant.

Efter det att planen har fyllts i ska eleven ha möjlighet att ta del av de insatser man beslutat att skolan ska genomföra för att förstå och känna sig delaktig. Eleven kan kanske vara till hjälp med prioritering av insatser, dvs vad som är viktigast att göra först.

Det är av stor vikt för planen att vårdnadshavare får beskriva sin bild av situationen och det görs i **vårdnadshavarens del**. Om det är svårt att besvara frågor skriftligt bör skolan erbjuda föräldrarna ett samtal där skolpersonalen antecknar det som sägs. Det är viktigt även här att uppmuntra alla åsikter och tankar utan att lägga in egna värderingar. Alla har rätt till sin egen upplevelse av situationen!

Efter att planen fyllts i är det viktigt att även vårdnadshavare får ta del av de insatser som planeras så att de upplever delaktighet kring insatser som rör barnet.

Skolans kartläggningsdel är utplagd utifrån tanken att det är viktigt att både förstå vad som kan vara svårt/hindrande för eleven, men även vad som är styrkor/intressen att bygga vidare på. Därför finns inom varje fråga möjlighet att beskriva både och; vad är svårt och vad funkar?

När det gäller kartläggningen av kunskapsmål i respektive ämne gäller samma princip; även om eleven inte når målen (minst E) utifrån kunskapskraven, kan det finnas delar som eleven har god förmåga att klara eller stort intresse av, och detta är viktigt att få fram i kartläggningen.

Det är förstås viktigt att alla berörda lärare deltar i att tänka kring de frågor/ämnen som finns i kartläggningen så att den blir så fullständig som möjligt. Antingen ser man till att få tid att genomföra den tillsammans eller så gör var och en sin kartläggning och någon ansvarar för att sammanställa den. Gör man på det senare sättet är det dock viktigt att alla får se och diskutera den sammanställning som gjorts, så att samsyn skapas i arbetslaget!

Elevhälsoteamet är naturligtvis också viktigt att involvera i en kartläggning som denna. SEP är inte en fullständig kartläggning över allt som kan tänkas tas i beaktande vid en svår skolsituation, men den kan förhoppningsvis vara en bra grund för att ringa in vad man kan behöva kartlägga ytterligare.

Fråga 1: Den första frågan handlar om elevens förmåga att uttrycka sig. Många elever kan ha svårt att exempelvis, be om hjälp eller förklara sina svårigheter och angelägenheter. Vissa kanske bara pratar med någon som de känner väldigt väl eller har stort förtroende för. Andra kan ha stora svårigheter med just den verbala uttrycksförmågan och kan ha lättare för att förmedla sig via skrift på olika sätt.

Fråga 2: Den andra frågan handlar om elevens sociala förmågor och situation. Att ha kamrater och känna sig delaktig i ett socialt sammanhang är viktigt för alla elever. En del elever har få kamrater i eller utanför skolan, andra har många. Kamratrelationerna kan ibland agera "draghjäl" för skolarbetet, andra gånger dra eleven från skolan och skolans arbete. Vilken status har eleven i klassen/gruppen? Vilka färdigheter har eleven då det gäller att samtala, kompromissa, samarbeta

och vara förstående för andra elevers tankar och känslor. Vilka elever fungerar eleven bäst tillsammans med?

Fråga 3: Den tredje frågan behandlar ett stort område – de exekutiva förmågorna. Till dessa kan räknas förmågan att:

Uppleva och hantera tid – har eleven en känsla för tid, begrepp för tid, förmåga att planera sin aktivitet utifrån en tidsplan och kan eleven klockan?

Planera och organisera – har eleven förmåga att hitta och hålla ordning på saker? Klarar eleven av att påbörja-genomföra-avsluta aktiviteter/uppgifter? Har eleven koll på schema/uppgifter/läxor? Hur lång uthållighet har eleven i förhållande till olika uppgifter/aktiviteter?

Flexibilitet – hur reagerar eleven på förändringar, oförutsägbarhet och oklar information? Är eleven hjälpt av rutiner och regler och hur reagerar eleven då dessa bryts? Kan eleven se nyanser och hitta olika lösningar på problem?

Fråga 4: Den fjärde frågan tar upp basala grundfunktioner som sömn, mat och hygien. Dessa faktorer spelar en stor roll i det allmänna måendet hos eleven och vid stress, inte minst hos omgivningen. Får eleven tillräckligt med sömn? Äter eleven tillräckligt för att orka med skolarbetet? Har eleven svårighet med ätandet/hygienen av olika anledningar?

Fråga 5: Den femte frågan handlar om hur eleven uppfattar och hanterar intryck från omgivningen. Finns det en överkänslighet kring vissa upplevda sinnesintryck (syn, hörsel, smak, lukt, känsel, rörelse)? Har eleven fascination/intresse av andra sinnesintryck?

Fråga 6: Den sjätte frågan handlar om stress. Vilka faktorer/situationer upplever vi att eleven blir stressad av? Hur starkt reagerar eleven? Har eleven egna strategier för att hantera/minska stressen?

Fråga 7: Den sjunde frågan handlar om elevens motoriska färdigheter. Finns det grov-/finmotoriska svårigheter som påverkar skolarbetet, kamratrelationerna eller vardagsfärdigheterna? Har eleven egna strategier för att kompensera för/kringgå svårigheterna?

Fråga 8: Den åttonde frågan handlar om vilka hjälpmedel och strategier som provats och vilket utfall de har haft.

När det gäller **kartläggningen av ämneskunskaper** handlar det om att fylla i om eleven når mål (minst E) eller ej. Ibland upplevs elevens kunskaper som mycket ojämna. Eleven klarar kanske vissa delar inom ämnet på en hög nivå men har stora svårigheter med andra. Detta kan vara bra att få fram i kartläggningen.

Vad upplever man som största svårigheter inom ämnet? Det kan ju exempelvis handla om att man i svenska klarar av att samtala och muntligt redovisa, men har stora svårigheter med att skriva, eller att man klarar av att besvara konkreta faktafrågor men inte öppna åsiktsfrågor. Det är bra att exempel kommer fram i kartläggningen.

Ännu viktigare är ju att beskriva de moment/delar/aktiviteter där eleven visar intresse och klarar av att delta. Det är ju det som kommer fram här som man kan bygga vidare på i planen.

I sammanfattningen av ämneskunskaperna är det beskrivningen av nivån inom de olika ämnena som bör ge ledtrådar till vilken kravnivå vi bör ha.

Beskrivningen av vilka svårigheter/hinder som verkar finnas bör ge ledtrådar till vilka anpassningar, hjälpmedel och strategier vi bör arbeta med och beskrivningen av det som fungerar och är intressant är ju det som bör ge oss ledtrådar till vad vi bör fokusera på och göra mer av.

Lycka till!
Ulrika Aspflo

Artikelförfattaren är **Ulrika Aspflo**, logoped som har mångårig erfarenhet av att arbeta med barn-, ungdomar och vuxna med autismspektrumtillstånd/NPF. Hon arbetar idag halvtid som konsult och halvtid som logoped på Utvecklings- och stödenheten i Härryda kommun efter att under fem års tid varit anställd som specialpedagog i grundskolan.

Ulrika är medförfattare till boken *Barn som väcker funderingar – att förstå och hjälpa förskolebarn med en annorlunda utveckling* (2010).

Som grund för SEP finns Ulrikas artikel **Stödmaterial för inkludering i grundskolan**. Den kan läsas på Pedagogiskt Perspektivs hemsida www.pedagogisktperspektiv.se.

Ulrika kan kontaktas på ulrika@aspflo.se

Elevers frågeformulär

Namn: _____ Datum: _____

Låt någon vuxen hjälpa dig att skriva ifall det känns jobbigt.

Dina svar är viktiga för att vi ska förstå och kunna förändra din skolsituation till det bättre!

Kryssa i det som stämmer och ge exempel!

Jag har kompisar som jag kan vara med i skolan.

Ja – vem/vilka? _____

Nej

Jag skulle vilja bli kompis med _____

Jag har kompisar som jag kan vara med på fritiden.

Ja – vem/vilka? _____

Nej

Jag skulle vilja bli kompis med _____

Jag har vuxna/lärare på skolan som jag känner att jag kan prata med och som förstår mig.

Ja – vem/vilka? _____

Nej

Jag skulle vilja prata med _____

Jag har vuxna som jag kan prata med utanför skolan.

Ja – vem/vilka? _____

Nej

Jag skulle vilja prata med _____

Jag tycker att det är jobbiga ljud/lampor eller annat i klassrummet. Mest jobbigt är:

Ringa in det som stämmer och ge exempel!

Jag tycker det är svårt att koncentrera mig i klassrummet när:

läraren har genomgångar

andra elever pratar

jag tänker på annat

jag är hungrig

jag oroar mig för saker utanför skolan

det är tråkigt

jag ska skriva

jag har ont i huvudet

annat: _____

Jag tycker uppgifterna/genomgångarna/läxorna är jobbiga. Det som känns mest jobbigt är:

att lyssna

att skriva

att jobba själv

att jobba i grupp

att minnas

att komma igång

att förstå vad jag ska göra

att orka göra färdigt

annat: _____

Jag tycker uppgifterna/genomgångarna/läxorna är tråkiga/meningslösa. Det tråkigaste/mest meningslösa är:

annat: _____

Jag bli arg eller irriterad när:

jag inte förstår

jag inte klarar av vissa saker

jag blir retad

någon säger nej

läraren rättar mig

andra elever stör mig

annat: _____

Jag blir stressad eller tycker det är jobbigt när:

jag ska göra saker på tid någon tjarar jag inte kan
jag ska jobba själv jag ska jobba med andra på vissa lektioner
på rasterna i matsalen jag ska iväg till skolan på kvällen

annat: _____

När jag blir stressad eller arg brukar jag:

Jag tycker det är svårt att komma iväg till skolan på morgonen för att:

Kryssa över de ämnen/situationer som du tycker är **jobbigast/sämst!**

Svenska	Matte	Engelska	Hemkunskap	Bussresorna
Samhällskunskap	Geografi	Fysik	Idrott	Skolmatsalen
Religion	Teknik	Biologi	Musik	Skolgården/rasterna
Historia	Kemi	Slöjd	Bild	Utflykter/studiebesök

Kryssa i rutan för de ämnen/situationer som du tycker är roligast/bäst!

Svenska	Matte	Engelska	Hemkunskap	Bussresorna
Samhällskunskap	Geografi	Fysik	Idrott	Skolmatsalen
Religion	Teknik	Biologi	Musik	Skolgården/rasterna
Historia	Kemi	Slöjd	Bild	Utflykter/studiebesök

Kryssa i rutan för det som stämmer! Jag skulle vilja:

få enklare uppgifter	få fler pauser under lektionerna	ha fler kompisar	höra mindre tjat
gå kortare dag i skolan	få göra andra saker/uppgifter	slippa vissa ämnen	slippa läxor
få hjälp att komma iväg till skolan	få jobba mer med kompisarna	få mer hjälp på lektioner eller med läxorna	få sitta på annan plats/i annat rum

annat: _____

Ringa in det som stämmer.

Det jag skulle vilja göra mer av är att:

ta hand om djur	vara utomhus	hålla på med musik	
idrotta	rita/måla	dansa	hålla på med datorer
meka med bilar	bygga saker	laga mat/baka	

annat: _____

Vårdnadshavarens frågeformulär

Namn: _____ Datum: _____

1. Vilka är de viktigaste anledningarna till att ditt/ert barn upplever skolan svår, utifrån din/er uppfattning?

2. Vilka är de viktigaste åtgärderna skolan kan sätta in för att förbättra skolsituationen för ditt/ert barn, enligt din/er uppfattning?

3. Finns det något du/ni behöver hjälp med för att kunna stötta ditt/ert barn hemma? (Ex: att få vardagsrutinerna som sömn, mat mm. att fungera bättre, hitta lösningar på att få barnet att gå hemifrån på morgonen, mer/annan information kring läxor/uppgifter.)

4. Finns det andra personer i er närhet som behöver mer information/kan vara till stöd för dig/er/eleven?

5. Övrig viktig information eller andra synpunkter som är viktiga för att förstå/förbättra ditt/ert barns skolsituation:

Skolans kartläggning

Elevens namn: _____ Datum: _____

1. När det gäller förmågan att uttrycka vad han/hon vill, tänker och känner uppvisar eleven:

Stora svårigheter 1 2 3 4 5 God förmåga

Hinder När, var, med vem är svårigheterna störst?	Möjligheter När, var, med vem är det enklast/bäst?

2. När det gäller att ha kamrater och ingå i ett socialt sammanhang uppvisar eleven

Stora svårigheter 1 2 3 4 5 God förmåga

Hinder När, var, med vem är svårigheterna störst?	Möjligheter När, var, med vem är det enklast/bäst?

3. När det gäller de exekutiva färdigheterna (som att planera, organisera, ha tidsuppfattning, uthållighet och förmåga att lösa problem) uppvisar eleven:

Stora svårigheter 1 2 3 4 5 God förmåga

Hinder När, var, med vem är svårigheterna störst?	Möjligheter När, var, med vem är det enklast/bäst?

4. När det gäller basala grundfunktioner som att äta, sova, sköta hygien uppvisar eleven:

Stora svårigheter 1 2 3 4 5 God förmåga

Hinder När, var, med vem är svårigheterna störst?	Möjligheter När, var, med vem är det enklast/bäst?

5. När det gäller att uppleva och hantera olika sinnesintryck uppvisar eleven:

Stora svårigheter 1 2 3 4 5 God förmåga

Hinder	Möjligheter
När, var, med vad är svårigheterna störst? Hur ser vi svårigheterna?	När, var, med vad fungerar det enklast/bäst? Vilka strategier använder sig eleven av idag?

6. När det gäller stresskänslighet och stresspåverkan uppvisar eleven:

Hög stresskänslighet/
Stor påverkan 1 2 3 4 5 Liten påverkan

Hinder	Möjligheter
När, var, med vad är svårigheterna störst? Vilka signaler på stress ser vi?	När, var, med vad fungerar det enklast/bäst? Vilka "nödutgångar" använder eleven sig av?

7. När det gäller motoriska färdigheter uppvisar eleven:

Stora svårigheter 1 2 3 4 5 God förmåga

Hinder När, var, med vad är svårigheterna störst? Hur ser vi svårigheterna?	Möjligheter När, var, med vad fungerar det enklast/bäst? Vilka strategier använder sig eleven av idag?

8. Vilka hjälpmedel och strategier har hittills provats och hur har de fungerat?

Hjälpmedel/strategier som provats men ej varit framgångsrika.	Hjälpmedel/strategier som provats och varit framgångsrika.

Sammanfattning av vilka hinder och svårigheter som finns för eleven:

Sammanfattning av vilka styrkor och möjligheter som finns för eleven:

Ämneskunskaper – Nivå – Svårigheter – Intressen

Ämne	Nivå F - når ej mål (E) E - når mål (E) O - ojämn nivå	Största svårighet?	Intressen? Styrkor? Vad inom ämnet fungerar bäst? Titta/läsa? Lyssna/prata? Göra/tillverka?
Svenska			
Matematik			
NO biologi, kemi, fysik			
SO samhälls- kunskap, religion, historia, geografi			
Musik			
Teknik			

Ämne	Nivå F - når ej mål (E) E - når mål (E) O - ojäm nivå	Största svårighet? Hinder?	Intressen? Styrkor? Vad inom ämnet fungerar bäst? Titta/läsa? Lyssna/prata? Göra/tillverka?
Slöjd			
Bild			
Idrott			
Hemkunskap			
Engelska			
Övriga språk			

Sammanfattning ämneskunskaper/nivå

Sammanfattning svårigheter/hinder

Sammanfattning intressen/styrkor

SEP Skola – Elev – Plan

Datum: _____

Elevens namn: _____ Skola: _____

Följande anpassningar behöver göras av skolans personal för att: reducera/hantera elevens upplevelse av sinnesintryck och stress.		Ansvarig
Följande anpassningar behöver göras av skolans personal för att: kravanpassa och tydliggöra kunskapsmål/ lektionsinnehåll utifrån elevens exekutiva svårigheter.		Ansvarig
Följande anpassningar behöver göras av skolans personal för att: bygga undervisningen på elevens intressen och styrkor.		Ansvarig

<p>Följande anpassningar behöver göras av skolans personal för att: bygga/stärka relationer mellan eleven och jämnåriga/ pedagoger.</p>		<p>Ansvarig</p>
<p>Följande nätverksinsatser behöver genomföras för att: skapa samsyn och stöd till och i nätverket runt eleven.</p>		<p>Ansvarig</p>
<p>Följande kunskapsförmedlande/ utvecklande insatser behöver genomföras till övriga pedagoger /elever.</p>		<p>Ansvarig</p>

Medverkande i kartläggning och plan:

Uppföljningsdatum: _____